

De invloed van etniciteit op de relatie tussen zelfvertrouwen en gedragsproblemen bij jongeren

Universiteit Leiden
Pedagogische Wetenschappen
Bachelor project
Student: Lisa Nan
Student nr: 1163531
Begeleider: G.N Veenstra

Abstract

Het doel van de huidige studie was om te bepalen of etniciteit van invloed is op de relatie tussen zelfvertrouwen en gedragsproblematiek. Dit is bekeken aan de hand van het *social defeat model* (Cantor-Graae & Selten, 2005). Aan de huidige studie namen 229 participanten deel. Door middel van ANOVA's, een regressieanalyse en een hiërarchische ANCOVA is de verkregen data geanalyseerd. Gevonden werd dat er geen relatie bestond tussen zelfvertrouwen en etniciteit, er geen relatie was tussen etniciteit en gedragsproblematiek en dat er ook geen relatie was tussen zelfvertrouwen en gedragsproblematiek. Volgend daarop was er ook geen invloed van etniciteit op de relatie tussen zelfvertrouwen en gedragsproblematiek. De huidige onderzoek onderbouwd het *social defeat model* niet.

Keywords: etniciteit, zelfvertrouwen, gedragsproblematiek, adolescenten

Inleiding

Aanleiding

De cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS, 2013a) laten een overrepresentatie van Marokkaanse en Antilliaanse jongeren zien in de Nederlandse criminaliteitscijfers. Ook gaf een persbericht van 18 september 2013 van het VUMC aan dat Marokkaanse-Nederlandse jongeren relatief vaak in aanraking komen met politie, oververtegenwoordigd zijn in jeugdcriminaliteit en ook op school meer probleemgedrag vertonen. Deze groep jongeren heeft veel risicofactoren voor het ontwikkelen van probleemgedrag (Paalman, Domburgh, Doreleijers, & Leenders, 2008). Hulpinstanties zouden hen moeten bereiken voor de problemen escaleren, wat nu nog niet goed lukt. In zijn algemeenheid geldt dat een groep die integratie nastreeft, meer negatieve effecten ondervindt van discriminatie (Ten Teije, Coenders, & Verkuyten, 2013). Zelfvertrouwen kan als buffer dienen voor die negatieve effecten, maar omstandigheden waarin jongeren verkeren dragen veelal niet bij aan hun zelfvertrouwen (Paalman et al., 2008). Dit gegeven was de aanleiding om het onderzoek te richten op de relatie tussen etniciteit, zelfvertrouwen en gedragsproblemen bij jongeren.

Etniciteit en gedragsproblematiek

Wanneer adolescenten storend en negatief gedrag vertonen met kenmerken van externaliserend gedrag is er sprake van gedragsproblematiek (Dorsselaer, Zeijl, Van den Eeckhout, Ter Bogt, & Vollebergh, 2007). Dit houdt in dat de gedragsproblemen gericht zijn op anderen. Voorbeelden van gedragsproblematiek zijn agressiviteit, ongehoorzaamheid, stelen en het vernielen van dingen. Etniciteit hangt samen met de mate van gedragsproblematiek (Pei, Forsyth, Teddlie, Asmus, & Stokes, 2013). Onderzoek verricht op meer en minder gesegregeerde scholen toonde aan dat er minder gedragsproblematiek te zien was op de meer gesegregeerde scholen dan op de minder gesegregeerde scholen (Pei et al., 2013). Veen, Stevens, Doreleijers en Vollebergh (2011) toonden aan dat Marokkaanse adolescenten vaker overtredingen hebben gepleegd dan Nederlandse

adolescenten en dat Marokkaanse adolescenten jonger waren op het moment dat ze hun eerste overtreding pleegden.

Zelfvertrouwen en gedragsproblematiek

Ook is er een relatie tussen zelfvertrouwen en gedragsproblematiek (Siyez, 2008).

Zelfvertrouwen is het beeld dat een persoon heeft van zichzelf (Baumeister, Campbell, Krueger, & Vohs, 2003). Is het beeld dat een persoon van zichzelf heeft positief, dan is het zelfvertrouwen hoog. Is dit beeld negatief, dan is het zelfvertrouwen laag. Bij middelbare scholieren in Turkije vond Siyez (2008) dat wanneer een scholier een laag zelfvertrouwen had deze meer gedragsproblematiek liet zien. Wanneer een scholier een hoog zelfvertrouwen had, liet deze minder gedragsproblematiek zien.

Zelfvertrouwen en etniciteit

Zelfvertrouwen kan betrouwbaar gemeten worden in veel landen (Chatard, Selimbegovic, & N'Dri Konan, 2009). Er is al lange tijd interesse in de verschillen in zelfvertrouwen tussen mensen met verschillende etnische achtergronden (Bachman, O'Malley, Freedman-Doan, Trzesniewski, & Donnellan, 2010; Gray-Little, & Hafdahl, 2000). Deze verschillen kunnen bekeken worden vanuit verschillende perspectieven, waarvan er hier vier besproken zullen worden. Dit zijn de *reflected appraisals theory*, de *social-comparison processes*, het model van Major en Crocker en het *social-defeat model*.

De *reflected appraisals theory* houdt in dat zelfvertrouwen beïnvloed wordt door hoe gegeneraliseerde anderen, bijvoorbeeld leden van een meerderheidsgroep, een individu of groep zien (Mead, geciteerd in Bachman et al., 2010). Wanneer er volgens deze theorie gekeken wordt zou de verwachting zijn dat adolescenten uit de minderheidsgroep lager zelfvertrouwen zullen hebben dan adolescenten uit de meerderheidsgroep.

Het tweede perspectief waar vanuit gegaan kan worden zijn de *social-comparison processes*.

De *social-comparison processes* stellen dat personen hun meningen en vaardigheden vergelijken

met die van anderen (Festinger, 1954). Gerth en Mills (1953) voerden aan dat zelfvertrouwen te maken heeft met status. Wanneer er een vergelijking plaatsvindt tussen etnische groepen, kan er verwacht worden dat etnische minderheden lager zelfvertrouwen hebben dan de etnische meerderheid. Als Marokkaanse en Antilliaanse adolescenten in Nederland, die gemiddeld een lagere status hebben, zich vergelijken met de Nederlandse adolescenten, die gemiddeld een hogere status, dan zullen de Marokkaanse en Antilliaanse adolescenten een lager zelfvertrouwen rapporteren.

Het probleem is echter dat zowel de *reflected appraisals theory* (Mead, geciteerd in Bachman et al., 2010) als de *social-comparison processes* (Festinger, 1954) niet onderbouwd wordt door de bestaande onderzoeken. Bachman et al. (2010) hebben onderzoek gedaan naar de relatie tussen etniciteit en zelfvertrouwen bij 8th, 10th en 12th grade studenten in de Verenigde Staten. Geconcludeerd werd dat er een verschil is in zelfvertrouwen tussen verschillende etnische groepen. Zo hebben Afro-Amerikaanse studenten het hoogste zelfvertrouwen, dan volgen de blanke studenten, dan de Latijns-Amerikaanse studenten en Aziatisch-Amerikaanse studenten scoren het laagst qua zelfvertrouwen.

Het model van Major en Crocker (1989) houdt in dat etnische minderheden verschillende strategieën gebruiken om te zorgen dat hun zelfvertrouwen hoger wordt. Deze strategieën zijn onder andere negatief reageren op houdingen en opmerkingen die hun etnische groep kunnen schaden, zichzelf vergelijken met personen binnen dezelfde etnische groep in plaats van vergelijken met personen van de meerderheidsgroep, en gebieden waar de etnische groep goed op presteert waarderen. Het model van Major en Crocker (1989) gaat uit van expliciet zelfvertrouwen. Expliciet zelfvertrouwen kan worden gedefinieerd als bewuste evaluatieprocessen over jezelf (Greenwald & Banaji, 1995).

Het *social defeat model* stelt dat wanneer een individu herhaald wordt blootgesteld aan sociale stress, dit leidt tot gedragsovergevoeligheid met minder gevoel van eigenwaarde en een hoger risico op psychosociale problemen tot gevolg (Cantor-Graae & Selten, 2005). In Nederland

worden de Marokkaanse leefstijl en gebruiken (religie, cultuur en taal) niet altijd geaccepteerd (Junger-Tas, 2001). Deze sociale uitsluiting kan leiden tot gevoelens van non-acceptatie, die op hun beurt weer kunnen leiden tot lage hoop voor een goede toekomst in de samenleving. Dit kan Marokkaanse jongeren meer bevattelijk maken voor gedragsproblemen als diefstal. Zo bleek uit onderzoek van Veen et al. (2011) dat Marokkaanse jongeren daadwerkelijk vaker kleine misdrijven, zoals diefstal, worden verdacht.

Het *social defeat model* (Cantor-Graae & Selten, 2005) gaat ervan uit dat sociale stress leidt tot gedragsovergevoeligheid en minder gevoel van eigenwaarde, wat erop kan wijzen dat het uitgaat van impliciet zelfvertrouwen. Impliciet zelfvertrouwen kan gedefinieerd worden als onbewuste evaluatieprocessen over jezelf (Greenwald & Banaji, 1995). In het huidige onderzoek is voor de volledigheid zowel impliciet als expliciet zelfvertrouwen bekeken.

Marokkanen en Antillianen in Nederland

In Nederland is ongeveer 3,1% van de inwoners van Marokkaanse of Antilliaanse afkomst (CBS, 2014a). Deze groep is een minderheidsgroep. Wel wordt verwacht dat er steeds meer Marokkanen en Antillianen in Nederland zullen wonen (CBS, 2012a). Er is minder arbeidsparticipatie door Marokkanen en Antillianen in Nederland dan door autochtone Nederlanders (CBS, 2014b). Daarbij hebben Marokkanen in Nederland een lagere arbeidsparticipatie dan de Antillianen. Het gemiddelde inkomen van Marokkaanse en Antilliaanse gezinnen in Nederland is lager dan dat van autochtone Nederlandse gezinnen (CBS, 2013b). Qua slagingspercentage op middelbare VMBO scholen is er weinig verschil te zien tussen Marokkaanse adolescenten, Antilliaanse adolescenten en Nederlandse adolescenten (CBS, 2012b). Ook in het percentage leerlingen dat vertraagd de middelbare schooljaren doorloopt is er weinig verschil te zien tussen Marokkaanse, Antilliaanse en Nederlandse adolescenten (CBS, 2012c). Echter hebben Marokkaanse en Antilliaanse adolescenten na het afstuderen minder kans om een positie op de arbeidsmarkt te verkrijgen dan Nederlandse adolescenten (CBS, 2011). Geconcludeerd kan worden dat Marokkanen

en Antillianen in Nederland een lagere sociaal economische status hebben dan Nederlanders.

Er is onderzoek gedaan naar de relatie tussen etniciteit en zelfvertrouwen (Bachman et al., 2010), de relatie tussen etniciteit en gedragsproblematiek (Pei et al., 2013; Veen et al., 2011) en de relatie tussen zelfvertrouwen en gedragsproblematiek (Siyez, 2008). Er is echter nog weinig tot geen onderzoek dat zich richt op de relatie tussen zelfvertrouwen en gedragsproblematiek én de invloed van etniciteit op die relatie. Dit onderzoek richt zich om die reden hierop.

Doorgaand op de bevindingen in de bovengenoemde artikelen is de volgende hoofdvraag geformuleerd: *Wat is de invloed van etniciteit op de relatie tussen zelfvertrouwen en gedragsproblematiek?* Hierbij zijn vier deelvragen opgesteld, namelijk ‘hoe is zelfvertrouwen gerelateerd aan etniciteit?’, ‘hoe is etniciteit gerelateerd aan gedragsproblematiek?’, ‘hoe is zelfvertrouwen gerelateerd aan gedragsproblematiek?’ en ‘hoe beïnvloed etniciteit de relatie tussen zelfvertrouwen en gedragsproblematiek?’.

Hypothese

De huidige literatuur lijkt erop te duiden op dat er per etniciteit verschil in zelfvertrouwen (Bachman et al., 2010). Dit werd ook verwacht in de huidige studie. Ook lijkt etniciteit samen te hangen met de mate van gedragsproblematiek (Pei et al., 2013). Er is aangetoond dat Marokkaanse adolescenten eerder en meer overtredingen plegen dan Nederlandse adolescenten (Veen et al., 2011). Verwacht wordt dat zowel de Marokkaanse adolescenten als de Antilliaanse adolescenten in dit onderzoek meer gedragsproblematiek vertonen dan de Nederlandse adolescenten.

Eerder onderzoek heeft aangetoond dat er een relatie is tussen zelfvertrouwen en gedragsproblematiek (Siyez, 2008). Door de discrepantie in de huidige literatuur is het niet goed mogelijk een verwachting op te stellen over of personen met meer of minder zelfvertrouwen meer gedragsproblematiek laten zien.

De leefstijl en gebruiken van minderheidsgroepen worden niet altijd geaccepteerd. Het gevolg hiervan kan zijn dat deze groep bevattelijker is voor gedragsproblemen als diefstal (Veen et

al., 2011). Gekeken volgens het *social defeat model* (Cantor-Graae & Selten, 2005) zou de minderheidsgroep, in dit onderzoek de Marokkaanse en Antilliaanse adolescenten, meer blootgesteld worden aan sociale stress dan meerderheidsgroep, in dit onderzoek de Nederlandse adolescenten. Dit leidt tot meer gedragsovergevoeligheid, minder eigenwaarde en meer psychosociale problemen bij de minderheidsgroep. De verwachting volgens het *social defeat model* zou dan zijn dat etniciteit van invloed is op de relatie tussen zelfvertrouwen en gedragsproblematiek. Marokkaanse en Antilliaanse adolescenten zullen minder zelfvertrouwen hebben en meer gedragsproblematiek vertonen dan Nederlandse adolescenten. Echter blijkt uit het onderzoek van Bachman et al. (2010) dat een minderheidsgroep ook een hoger zelfvertrouwen kan hebben dan een meerderheidsgroep. Door deze discrepantie in de huidige literatuur en het gebrek aan onderzoek in de Nederlandse situatie is het niet goed mogelijk een verwachting op te stellen over in welke richting etniciteit het verband tussen zelfvertrouwen en gedragsproblematiek zal beïnvloeden.

Methode

Participanten

Adolescenten ($N = 421$, 249 jongens, 172 meisjes) zijn geworven via scholen van VMBO niveau of eerste jaar MBO niveau. Door middel van demografische data is de etniciteit van de participanten bepaald. Dit werd bepaald door het geboorteland van de persoon zelf, van beide ouders en van de grootouders. In dit onderzoek zijn alleen de participanten met Nederlandse, Marokkaanse en Antilliaanse afkomst meegenomen ($N = 366$). Een groot deel van deze participanten had geen IAT-score ($N = 136$). Deze participanten hadden gemiddeld een lager zelfvertrouwen en een hogere mate van gedragsproblematiek en zijn om deze reden uit het sample gehaald. Het uiteindelijke sample ($N = 229$) bestond uit 111 Nederlandse (70 jongens, 41 meisjes, $Mleeftijd = 14.74$ jaar, $SD = 1.44$), 86 Marokkaanse (46 jongens, 40 meisjes, $Mleeftijd = 14.42$ jaar, $SD = 2.15$) en 32 Antilliaanse (16 jongens, 16 meisjes, $Mleeftijd = 14.66$ jaar, $SD = 1.67$)

participanten.

Materialen

In het overkoepelende onderzoek zijn vijf vragenlijsten afgenomen, namelijk de Youth Psychopathic Traits Inventory (YPI), de Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ), de Rosenberg Self Esteem Scale (RSES), de Zelf-Beoordelingsvragenlijst (ZBV) en de Marlowe Crown Social Desirability Scale (MCSDS). Ook is er een computertaak afgenomen, namelijk de Implicit Association task – Self Esteem (IAT). In het huidige onderzoek zijn de YPI, RSES en IAT gebruikt.

YPI. De YPI is een zelf-rapportage vragenlijst met 50 items ($\alpha = .92$) (Andershed, Kerr, Stattin, & Levander, 2002). De YPI beoordeelt de mate van psychopathie van een adolescent en is gebaseerd op een drie factoren model van psychopathie, namelijk de interpersoonlijke, affectieve en lifestyle dimensie. De 50 items in de vragenlijst focussen op tien karaktertrekken, namelijk oneerlijke charmes, grootsheid, liegen, manipulatie, meedogenloosheid, emotionaliteit, harteloosheid, sensatie zoeken, impulsiviteit en onverantwoordelijkheid. De participanten kunnen de items beantwoorden met een 4-punts Likert schaal, lopend van 'Is helemaal niet van toepassing' tot 'Is heel erg van toepassing'. Een voorbeelditem is 'ik ben er graag bij als er spannende dingen gebeuren'.

RSES. De RSES is een zelf-rapportage vragenlijst die zelfvertrouwen meet door participanten te vragen om na te denken over hun huidige gevoelens (Rosenberg, 1965). De vragenlijst bestaat uit tien items die beantwoord kunnen worden met een 4-punt Likert schaal, lopend van 'heel erg mee eens' tot 'heel erg mee oneens' ($\alpha = .68$). Een hoge score op de RSES houdt in dat de persoon een hoog zelfvertrouwen heeft. Een voorbeelditem is 'over het algemeen ben ik tevreden met mezelf'.

IAT – Self Esteem. De IAT – Self Esteem is een computertaak die zelfwaardering meet (Greenwald & Farnham, 2000). De computertaak bestaat uit zeven blokken, waarbij de

participanten op een linker of rechter knopje moeten drukken. Op die manier categoriseren ze de items die in het midden staan. In de eerste stap oefenen de participanten door items te categoriseren onder 'zelf' of 'anderen'. In de tweede stap oefenen de participanten door items te categoriseren onder 'positief' of 'negatief'. Stap drie is een combinatie van de eerste en tweede stap, waar participanten de items moeten categoriseren in 'negatief of anderen' en 'positief of zelf'. Stap drie bestaat uit een oefening en de daadwerkelijke taak. Stap vier is als stap één en twee, maar verstrekt oefening waarbij de categorieën omgedraaid zijn op het computerscherm. De vijfde stap is als stap drie, maar maakt gebruik van de omgedraaide categorieën, namelijk 'negatief of zelf' en 'positief of anderen'. Een positieve score op de IAT houdt in dat de persoon hoge zelfwaardering heeft en een negatieve score op de IAT betekent dat de persoon een lage zelfwaardering heeft.

Demografische data. Demografische data bestaat uit een lijst waarop participanten onder andere in kunnen vullen wat hun postcode is, hoe oud ze zijn, hoe vaak ze in aanraking zijn gekomen met politie, wat hun ervaringen daarmee zijn, wat hun afkomst is en wat de afkomst van de ouders is. Dit is gebruikt om de leeftijd en de afkomst van de participanten te bepalen.

Procedure

Scholen van VMBO niveau en eerste jaar MBO niveau zijn telefonisch benaderd om te vragen of ze willen participeren in het onderzoek. Als de school geïnteresseerd was, volgde er een informatiegesprek om aanvullende informatie te geven over het onderzoek en om eventuele vragen te beantwoorden. Wanneer de school had ingestemd met deelname werden er afspraken gemaakt over de data-afname. Klassikale data-afname vond digitaal plaats gedurende één lesuur. Voorafgaand aan de data-afname werd door alle participanten (boven de 16 jaar) of door hun ouders (participanten onder de 16 jaar) een *informed consent* ingevuld. De verkregen data, die anoniem bleef, werd ingevoerd in SPSS en daarover zijn analyses uitgevoerd.

Analyses

Er zijn verschillende analyses uitgevoerd over de data. Om de relatie tussen zelfvertrouwen

en etniciteit weer te geven is een ANOVA uitgevoerd. Ook om de relatie tussen etniciteit en gedragsproblematiek weer te geven is een ANOVA uitgevoerd. Om de relatie tussen zelfvertrouwen en gedragsproblematiek weer te geven is een regressie analyse uitgevoerd. Om de invloed van etniciteit op de relatie tussen zelfvertrouwen en gedragsproblemen weer te geven is er een moderatieanalyse uitgevoerd aan de hand van een hiërarchische ANCOVA.

Allereerst zijn er een aantal assumpties gecheckt. Er is gekeken naar de scheefheid, kurtosis, homoscedastiteit, multicollineariteit, gelijkheid van errorvarianties en er is een Kolmogorov-Smirnov test gedaan. Voor de IAT was de Kolmogorov-Smirnov test niet significant ($p = .07$), wat inhoudt dat de variabele normaal verdeeld is. Voor de RSES ($p < .001$) en de YPI ($p = .001$) was de Kolmogorov-Smirnov test significant, wat inhoudt dat de variabelen mogelijk niet normaal verdeeld zijn. Dit is echter een erg strenge test. Uit de scheefheid (-1.04) en kurtosis (1.43) van de RSES en de scheefheid (0.63) en kurtosis (0.09) van de YPI bleek dat de variabelen wel normaal verdeeld waren. Om deze reden is aangenomen dat de variabelen normaal verdeeld waren.

Voor de regressie analyse zijn de homoscedastiteit en gelijkheid van errorvarianties gecheckt. De homoscedastiteit is gecheckt voor zowel de IAT als de RSES aan de hand van een scatterplot, waaruit bleek dat voldaan is aan de voorwaarde. De variantie van de residuen is onafhankelijk van de afhankelijke variabele. Ook de gelijkheid van de errorvarianties is gecheckt voor zowel de IAT als de RSES door middel van de Durbin-Watson test. De Durbin-Watson waarde was voor beide testen 2.01. Dit houdt in dat er geen autocorrelatie is en aan de voorwaarde is voldaan.

Resultaten

Binnen de oorspronkelijke groep hadden 137 participanten geen score op de IAT. Er is toen gekeken of er verschil was op de RSES en YPI tussen de participanten die wel een score hadden op de IAT en de participanten die geen score hadden op de IAT. Dit is gedaan met een T-test. Voor de RSES was de T-test significant ($t(363) = 3.24, p = .001$). Dit betekent dat de gemiddelde score op de

RSES van participanten met een score op de IAT en participanten zonder score op de IAT verschillend was (Tabel 1). Ook voor de YPI was de T-test significant ($t(364) = -2.53, p = .012$). Dit houdt in dat de gemiddelde score op de YPI van participanten met score op de IAT en participanten zonder score op de IAT niet gelijk was (Tabel 1). Participanten zonder IAT-score hadden namelijk een lager zelfvertrouwen en een hogere mate van gedragsproblematiek. Om deze reden is er gekozen om de participanten zonder score op de IAT uit het sample te halen (uiteindelijke $N = 229$).

Tabel 1

Gemiddelde RSES- en YPI score voor participanten met en zonder IAT-score

Participant	<i>N</i>	RSES (<i>SD</i>)	YPI (<i>SD</i>)
Met IAT-score	229	31.14 (5.68)	94.46 (19.82)
Zonder IAT-score	137	29.15 (5.62)	100.35 (24.23)

Een One-Way ANOVA waarin gekeken werd naar de mate van zelfvertrouwen aan de hand van de IAT wees uit dat er geen significant verschil is in zelfvertrouwen voor adolescenten van Nederlandse, Marokkaanse en Antilliaanse afkomst, $F(1, 226) = .49, p = .615$. Het gemiddelde zelfvertrouwen van Nederlandse, Marokkaanse en Antilliaanse adolescenten is gelijk (Tabel 2).

Een One-Way ANOVA waarin gekeken werd naar de mate van zelfvertrouwen aan de hand van de RSES wees uit dat er geen significant verschil is in zelfvertrouwen voor adolescenten van Nederlandse, Marokkaanse en Antilliaanse afkomst, $F(1, 226) = 1.61, p = .203$. Het gemiddelde zelfvertrouwen van Nederlandse, Marokkaanse en Antilliaanse adolescenten is gelijk (Tabel 2).

Een One-Way ANOVA wees uit dat er geen significant verschil is in gedragsproblematiek voor adolescenten van Nederlandse, Marokkaanse en Antilliaanse afkomst, $F(1, 226) = 1.00, p = .370$. De gedragsproblematiek van Nederlandse, Marokkaanse en Antilliaanse afkomst is gemiddeld gelijk (Tabel 2).

Tabel 2

Gemiddelden van de variabelen zelfvertrouwen en gedragsproblematiek per etniciteit

Etniciteit	<i>N</i>	IAT (<i>SD</i>)	RSES (<i>SD</i>)	YPI (<i>SD</i>)
Nederlands	111	0.34 (0.47)	30.52 (5.77)	94.55 (19.99)
Marokkaans	86	0.30 (0.32)	31.98 (5.50)	92.80 (20.86)
Antilliaans	32	0.26 (0.40)	31.00 (5.76)	98.59 (15.86)
Totaal	229	0.31 (0.41)	31.14 (5.68)	94.46 (19.82)

Om de relatie tussen zelfvertrouwen en gedragsproblematiek te bekijken is een regressieanalyse uitgevoerd. De relatie is bekeken met zelfvertrouwen aan de hand van de IAT en RSES. Gekeken aan de hand van de IAT was het model niet significant, $R^2 = .001$, $F(1,227) = .18$, $p = .669$. Ook de regressielijn was niet significant, $\beta = .03$, $t(227) = .43$, $p = .669$. Gekeken aan de hand van de RSES was het model niet significant, $R^2 < .001$, $F(1,227) = .002$, $p = .965$. Ook de regressielijn was niet significant, $\beta = .003$, $t(227) = .04$, $p = .965$. Er werd 0,1% van de variantie van de afhankelijke variabele gedragsproblematiek verklaard door de IAT. Door de RSES werd minder dan 0,001% van de variantie van de afhankelijke variabele gedragsproblematiek verklaard. Er is geen significante relatie gevonden tussen zelfvertrouwen en gedragsproblematiek. Zelfvertrouwen en gedragsproblematiek waren onafhankelijk van elkaar. Dit gold zowel voor impliciete als expliciete zelfwaardering.

Om de invloed van etniciteit op de relatie tussen zelfvertrouwen en gedragsproblematiek te bekijken is een moderatie uitgevoerd aan de hand van een hiërarchische ANCOVA. Deze invloed is bekeken aan de hand van de IAT en RSES. De hoofdeffecten en het interactie effect van de moderatie met de IAT en YPI zijn te vinden in Tabel 3. Zowel de hoofdeffecten als het interactie effect zijn niet significant. De hoofdeffecten en het interactie effect van de moderatie met de RSES en YPI zijn te vinden in Tabel 4. Zowel de hoofdeffecten als het interactie effect zijn niet significant. Etniciteit heeft geen invloed op de relatie tussen zelfvertrouwen en

gedragsproblematiek.

Tabel 3

Moderatie IAT en YPI, hoofdeffecten en interactie effect

Model	Variabele	df Variabele	df Error	<i>F</i>	<i>p</i>
1	IAT	1	225	0.22	.642
1	Etniciteit	2	225	1.01	.365
2	IAT*Etniciteit	2	223	1.88	.155

Tabel 4

Moderatie RSES en YPI, hoofdeffecten en interactie effect

Model	Variabele	df Variabele	df Error	<i>F</i>	<i>p</i>
1	RSES	1	225	0.02	.897
1	Etniciteit	2	225	1.00	.369
2	RSES*Etniciteit	2	223	0.76	.469

Discussie

Het voornaamste doel van dit onderzoek was om te bepalen hoe etniciteit van invloed was op de relatie tussen zelfvertrouwen en gedragsproblematiek. Geprobeerd is de onderzoeksvraag te beantwoorden aan de hand van vier deelvragen, namelijk ‘hoe is zelfvertrouwen gerelateerd aan etniciteit?’, ‘hoe is etniciteit gerelateerd aan gedragsproblematiek?’, ‘hoe is zelfvertrouwen gerelateerd aan gedragsproblematiek?’ en ‘hoe beïnvloed etniciteit de relatie tussen zelfvertrouwen en gedragsproblematiek?’.

De analyse van de verkregen data liet zien dat er in dit sample geen relatie bestond tussen zelfvertrouwen en etniciteit, er geen relatie was tussen etniciteit en gedragsproblematiek en dat er ook geen relatie was tussen zelfvertrouwen en gedragsproblematiek. Volgend daarop was er ook geen invloed van etniciteit op de relatie tussen zelfvertrouwen en gedragsproblematiek.

De bevindingen in dit onderzoek komen niet overeen met de bestaande literatuur besproken in de inleiding. Daarin komt naar voren dat er eerder wel een relatie is gevonden tussen

zelfvertrouwen en etniciteit (Bachman et al., 2010) en tussen etniciteit en gedragsproblematiek (Pei et al., 2013; Veen et al., 2011). Ook toonde Siyez (2008) eerder aan dat er een relatie bestond tussen zelfvertrouwen en gedragsproblematiek.

In dit onderzoek is uitgegaan van het *social defeat model* (Cantor-Graae & Selten, 2005). Marokkaanse en Antilliaanse adolescenten in Nederland zouden meer blootgesteld worden aan sociale stress, bijvoorbeeld door discriminatie. Dit zou leiden tot minder gevoel van eigenwaarde met een hoger risico op psychosociale problemen tot gevolg. De resultaten uit de analyses onderbouwen het *social defeat model* (Cantor-Graae & Selten, 2005) niet; er blijkt geen verschil te zijn tussen Marokkaanse, Antilliaanse en Nederlandse adolescenten het gebied van zelfvertrouwen en gedragsproblematiek. Dit betekent dat het *social defeat model* (Cantor-Graae & Selten, 2005) wellicht niet geschikt is om te verklaren waarom Marokkaanse en Antilliaanse adolescenten in Nederland overgerepresenteerd zijn in de criminaliteitscijfers. Ook met de andere theorieën die eerder genoemd zijn (*reflected appraisals theory* en *social-comparison processes*), kan wellicht niet verklaard worden waarom etniciteit niet van invloed is op de relatie tussen zelfvertrouwen en gedragsproblematiek. Gekeken volgens zowel de *reflected appraisals theory* (Mead, geciteerd in Bachman et al., 2010) als de *social-comparison processes* (Festinger, 1954) zouden in dit onderzoek de Marokkaanse en Antilliaanse adolescenten in Nederland een lager zelfvertrouwen hebben dan Nederlandse adolescenten. Dit is echter niet onderbouwd door de data. De huidige data liet namelijk zien dat het zelfvertrouwen van Nederlandse, Marokkaanse en Antilliaanse adolescenten gemiddeld gelijk is.

Er zijn meerdere onderzoeken met dezelfde uitkomst als het huidige onderzoek (Wissink, Deković, Yağmur, Stams en de Haan, 2008; Verkuyten, 1995). Deze onderzoeken vonden ook geen verschil in het gemiddelde niveau van gedragsproblemen en gelijke niveaus van zelfvertrouwen voor verschillende etnische groepen. Verkuyten (1995) vond daarbij dat adolescenten uit minderheidsgroepen zich sterker identificeren met de eigen etnische groep en hun eigen etnische

groep meer waarderen dan adolescenten uit de meerderheidsgroep.

Hierop volgend kan de uitkomst van het huidige onderzoek misschien verklaard worden volgens het model van Crocker en Major (1989). Dit model houdt in dat etnische minderheden verschillende strategieën gebruiken om te zorgen dat hun zelfvertrouwen hoger wordt. Deze strategieën zijn onder andere negatief reageren op houdingen en opmerkingen die hun etnische groep kunnen schaden, zichzelf vergelijken met personen binnen dezelfde etnische groep in plaats van vergelijken met personen van de meerderheidsgroep, en gebieden waar de etnische groep goed op presteert waarderen. In dit onderzoek zou dat betekenen dat Marokkaanse en Antilliaanse adolescenten goed gebruik maken van de genoemde strategieën. Hierdoor verschilt hun zelfvertrouwen niet van de meerderheidsgroep (Nederlandse adolescenten) en is de mate van gerapporteerde gedragsproblematiek gelijk.

Sterke en zwakke kanten van het onderzoek

Het model van Major en Crocker (1989) gaat uit van expliciet zelfvertrouwen. Het *social defeat model* (Cantor-Graae & Selten, 2005) gaat ervan uit dat sociale stress leidt tot gedragsovergevoeligheid en minder gevoel van eigenwaarde, wat erop kan wijzen dat het uitgaat van impliciet zelfvertrouwen. In dit onderzoek is de *Implicit Association Task – Self esteem* (Greenwald & Farnham, 2000) meegenomen, omdat deze computertaak zowel expliciete als impliciete zelfwaardering meet. Er is echter wel een selectieve uitval doordat de IAT gebruikt is. Bijna 40 procent van de participanten in het sample zijn uitgevallen, omdat zij de IAT niet of niet serieus hadden gemaakt. Sommige participanten leken moeite te hebben met het afmaken van de vragenlijst en taak. De afname nam ongeveer een lesuur in beslag (50 minuten) en sommige participanten leken het moeilijk te vinden zich gedurende het lesuur goed te blijven concentreren. Dit kan een reden geweest zijn voor de participanten om de IAT niet of niet serieus te maken.

Er is gekeken of er daadwerkelijk verschil zat tussen de participanten met IAT-score en de participanten zonder IAT-score en er was daadwerkelijk een verschil. Participanten zonder IAT-

score hadden gemiddeld een lagere score op de RSES en gemiddeld een hogere score op de YPI. Om deze reden zijn de participanten die geen IAT-score hadden uit het sample gehaald. Het is wel interessant om juist de groep die nu uit het sample gehaald zijn te bekijken op de andere testen, vanwege hun lage score op de RSES en hoge score op de YPI. Dit was juist de groep met meer problemen als een lager zelfvertrouwen en een hogere mate van gedragsproblematiek. Wellicht is er voor de groep die geen IAT-score had een andere uitkomst dan de uitkomst van het huidige sample en is het juist deze groep die de overrepresentatie in de criminaliteitscijfers veroorzaakt.

Implicaties voor de toekomst

Het was interessant om te onderzoeken of de overrepresentatie van Marokkaanse en Antilliaanse adolescenten in de Nederlandse criminaliteitscijfers (CBS, 2013a) te maken heeft met de factor etniciteit of andere factoren, zoals zelfvertrouwen, en wat voor invloed de factoren op elkaar hebben. Wanneer deze invloeden in zicht zijn gebracht, zou hierop kunnen worden ingespeeld met maatregelen. Echter kon uit de huidige data opgemaakt worden dat er geen relatie was tussen zelfvertrouwen en gedragsproblematiek en dat etniciteit hier ook geen invloed op had. Het *social defeat model* (Cantor-Graae & Selten, 2005) kan wellicht geen goed model zijn om de overrepresentatie van Marokkaanse en Antilliaanse adolescenten in de Nederlandse criminaliteitscijfers te verklaren. Wellicht zou volgend onderzoek zich meer moeten richten op andere oorzaken en modellen.

Er is onderzoek verricht naar de relatie tussen etniciteit en zelfvertrouwen, de relatie tussen etniciteit en gedragsproblematiek en de relatie tussen zelfvertrouwen en gedragsproblematiek, maar er is weinig tot geen onderzoek verricht naar de relatie tussen zelfvertrouwen en gedragsproblematiek en de invloed van etniciteit op die relatie. Om deze reden heeft dit onderzoek zich hierop gericht. Met dit onderzoek kon het theoretisch inzicht in de samenhang tussen zelfvertrouwen, gedragsproblematiek en etniciteit worden vergroot. In de toekomst zou meer gefocust moeten worden op dit gebied. Dit onderzoek zou gerepliceerd kunnen worden. Wel zou

toekomstig onderzoek rekening moeten houden met de limitaties van het huidige onderzoek en hier waar dat mogelijk is verbeteringen in aanbrengen.

Het is mogelijk dat het overkoepelende onderzoek de participanten overvraagde. Om die reden is het goed om het onderzoek te verkleinen en alleen de RSES, YPI en IAT af te nemen.

Hierdoor zal de afname minder tijd in beslag nemen en minder aanspraak doen op het concentratievermogen van de participanten. Het is dan aannemelijk dat de groep die in de huidige data geen IAT-score hadden dan wel een IAT-score zullen hebben. De groep die juist zo interessant is, kan dan ook worden meegenomen. Wellicht zullen de uitkomsten anders zijn.

Referenties

- Andershed, H., Kerr, M., Stattin, H., & Levander, S. (2002). Psychopathic traits in non-referred youths: Initial test of a new assessment tool. In S. Blaauw (Ed.), *Psychopaths: Current international perspectives* (pp. 131-158). The Hague, Netherlands: Elsevier
- Bachman, J. G., O'Malley, P. M., Freedman-Doan, P., Trzesniewski, K. H., & Donnellan, M. B. (2010). Adolescent self-esteem: Differences by race/ethnicity, gender and age. *Self and Identity, 10*, 445-473. doi: 10.1080/15298861003794538
- Baumeister, R. F., Campbell, J. D. Krueger, J. L., & Vohs, K. D. (2003). Does high self- esteem cause better performance, interpersonal success, happiness or healthier lifestyles? *Psychological Science in the Public Interest, 4*, 1-44. doi: 10.1111/1529-1006.01431
- Cantor-Graae, E., & Selten, J. P. (2005). Schizophrenia and migration: A meta-analysis and review. *American Journal of Psychiatry, 162*, 12-24. doi: 10.1176/appi.ajp.162.1.12
- Chatard, A., Selimbegovic, L., N'Dri Konan, P. (2009). Self-esteem and suicide rates in 55 nations. *European Journal of Personality, 23*, 19-32. doi: 10.1002/per.701
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2011). Hoger onderwijs; voltijd afgestudeerden 2005-2009; arbeidsmarktpositie. Verkegen op 06-04-2014 van <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=80459NED&D1=0&D2=0&D3=0&D4=0&D5=1,3-9&D6=0-2&D7=0,2,5,7-13&D8=1&HD=110301-1505&HDR=G7,G2,G3,G1,T,G6&STB=G5,G4>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2012a). Prognose bevolking; geslacht, leeftijd, herkomst en generatie, 2013-2060. Verkregen op 06-04-2014 van <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=81584NED&D1=1,3,8,1215&D2=0&D3=0&D4=0-2&D5=0,7,17,27,37,1&HD=130128-1450&HDR=G1,G2,T&STB=G3,G4>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2012b). Voortgezet onderwijs; geslaagden naar herkomst en generatie. Verkregen op 06-04-2014 van <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=80122NED&D1=2&D2=0-1,6-7,11-12&D3=a&D4=1,3-9&D5>

=0&D6=0&D7=0&D8=1&HD=1002091110&HDR=T,G7,G6,G5,G4,G3&STB=G2,G1

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2012c). Voortgezet onderwijs; vertraging uitgesplitst naar op-

en afstroom. Verkregen op 06-04-2014 van [http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/](http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=71170ned&D1=0,5&D2=0,6-9&D3=a&D4=1,310&D5=0&D6=0&D7=0&D8=1&HD=081216-1440&HDR=G7,G6,G5,G4,T,G1&STB=G2,G3)

?VW=T&DM=SLNL&PA=71170ned&D1=0,5&D2=0,6-9&D3=a&D4=1,310&D5=

0&D6=0&D7=0&D8=1&HD=081216-1440&HDR=G7,G6,G5,G4,T,G1&STB=G2,G3

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2013a). Geregistreerde 12-18 jarige verdachten, naar herkomst.

Verkregen op 13 maart 2014 van [http://www.cbs.nl/nlNL/menu/themas/dossiers/allochtonen/](http://www.cbs.nl/nlNL/menu/themas/dossiers/allochtonen/publicaties/artikelen/archief/2013/2013-3770-wm.htm)

publicaties/artikelen/archief/2013/2013-3770-wm.htm

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2013b). Gemiddeld inkomen; particuliere huishoudens naar

diverse kenmerken. Verkregen op 06-04-2014 van [http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/](http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=70843ned&D1=0,6&D2=0-1,9,15,18&D3=17-18,23-28,34-35&D4=1&HD=091217-1446&HDR=G3,T,G1&STB=G2)

?VW=T&DM=SLNL&PA=70843ned&D1=0,6&D2=0-1,9,15,18&D3=17-18,23-28,34-

35&D4=1&HD=091217-1446&HDR=G3,T,G1&STB=G2

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2014a). Bevolking per maand: leeftijd, geslacht, herkomst,

generatie. Verkregen op 06-04-2014 van [http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=](http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=71090ned&LA=NL)

T&DM=SLNL&PA=71090ned&LA=NL

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2014b). Bevolking per maand; leeftijd, geslacht, herkomst,

generatie. Verkregen op 06-04-2014 van [http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/](http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=%20T&DM=SLNL&PA=71090ned&LA=NL)

?VW=%20T&DM=SLNL&PA=71090ned&LA=NL

Dorselaer, S., Zeijl, E., Van den Eeckhout, S., Ter Bogt, T., & Vollebergh, W. (2007). *HBSC 2005:*

Gezondheid en welzijn van jongeren in Nederland. Utrecht, Trimbos-instituut.

Festinger, L. (1954). A theory of social comparison. *Human Relations*, 7, 117-. doi:

10.1177/001872675400700202

Gerth, H., & Mills, C. W. (1953). *Character and social structure: The psychology of social*

institutions. New York: Harcourt Brace.

Gray-Little, B., & Hafdahl, A. R. (2000). Factors in influencing racial comparisons of self-esteem:

A quantitative review. *Psychological Bulletin*, 126, 26-54.

Greenwald, A. G., & Banaji, M. R. (1995). Implicit social cognition: Attitudes, self-esteem and stereotypes. *Psychological Review*, 102, 4-27.

Greenwald, A. G., & Farnham, S. D. (2000). Using the Implicit Association Test to measure self-esteem and self-concept. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79, 1022-1038. doi: 10.1037//0022-3514.79.6.1022

Junger-Tas, J. (2001). Ethnic minorities, social integration and crime. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 9, 5-29.

Paalman, C. H., Domburh, L., Doreleijers, T. A. H., & Leenders, P. F. M. (2008). *Zeer jeugdige 'Marokkaanse delinquenten' in Amsterdam: een zorgwekkende ontwikkeling?* Verkregen van: <http://www.forum.nl/Portals/Integratieagenda/veiligheid/Jonge%20delinquente%20Marokkanen.pdf>

Pei, L. K., Forsyth, C. J., Teddlie, S. K., Asmus, G., & Stokes, B. R. (2013). Bad behavior, ethnicity, and level of school diversity. *Deviant Behavior*, 34, 1-10. doi:10.1080/01639625.2012.679891

Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press

Siyez, D. M. (2008). Adolescent self-esteem, problem behaviors, and perceived social supports in Turkey. *Social Behavior and Personality*, 36, 973-984. doi: 10.2224/sbp.2008.36.7.973

Ten Teije, I., Coenders, M., & Verkuyten, M. (2013). The paradox of integration: Immigrants and their attitude toward the native population. *Social Psychology*, 44, 278-288. doi: 10.1027/1864-9335/a000113

Veen, V. C., Stevens, G., Doreleijers, T., & Vollebergh, W. (2011). Moroccan adolescent suspect offenders in the Netherlands: Ethnic differences in offender profiles. *Psychology, Crime & Law*, 17, 545-561. doi: 10.1080/10683160903418205